

Scheepvaart

Door aankoop werd verworven een *veertiental kopergravures*, ontleend aan het deel der ongeëvenaarde *Encyclopedie van Diderot en d'Alembert*, gewijd aan de *scheepsbouwkunde* en circa het jaar 1775 te Parijs gedrukt. De serie behelst doorsneden zowel als projecties van diverse typen van zeeschepen en geeft een hoge dunk van het vernuft der toenmalige Franse scheepsbouwers.

Aangekocht werd voorts een *vijftal potloodtekeningen*, afkomstig uit schetsboeken en gesigeneerd *P. van Loon*. Het geldt hier Jhr. Pieter van Loon, geboren 1801 te Amsterdam en overleden te Utrecht in 1873. Hij was werkzaam als ingenieur bij de Provinciale Waterstaat te Utrecht en verwierf bekendheid door de uitgave van een door hem zelf geïllustreerde handleiding over waterbouwkunde. Daarnaast presteerde hij ook als kunstenaar niet weinig, al lag hem het tekenen en aquarelleren beter dan het werken in olieverf. Nimmer heeft hij eigen werk willen verkopen zodat zijn gehele nalatenschap in familiebezit bleef. Naderhand raakte het verstrooid onder de bloedverwanten en er komt heel zelden iets bij antiquaren terecht. Veruit het meeste werd echter verworven door de Stichting Van Loon, welke gehuisvest is in het prachtige 'stamslot' van de familie Van Loon aan de Keizersgracht 672 te Amsterdam.

Pieter van Loon was verzot op het maken van reizen en liet daarbij nimmer zijn schetsboek thuis. Wij kennen van hem tientallen reisschet-

'De Volhouwer in eene sloot bij de Breken bij de Lemmer in Vriesland'. Naar een tekening van Pieter van Loon uit het jaar 1840 (1841?), in het bezit van de Stichting Van Loon te Amsterdam.

sen uit het Rijnland, België, Frankrijk, Engeland en Italië. In augustus van het jaar 1841 maakte hij met de 'Volhouwer' een reis door Friesland waarbij Leeuwarden, Grouw en Sneek werden bezocht. De thans verworven vijf tekeningen hebben daarop, met één uitzondering, betrekking. Deze uitzondering behelst een gezicht op een der Utrechtse grachten, verlevendigd met een rivierschip. Wat de andere vier aangaat, in de eerste plaats een 'Gezicht uit het ruim van de Volhouwer op de Vest te Leeuwarden'. Bedoeld is de Grachtswal aldaar, waarbij ons het uitzicht wordt geboden op gemeerde schepen, een rijzige molen in het verschieft en aan de overzijde de

Gevangenis – 'Huis van detentie, 700 boeven daarin'. Vervolgens een hellingtafereeltje te Grouw, een turfschip in een der Leeuwarder grachten en tenslotte een uitstekend getroffen, avondlijk stilleven te Sneek aan boord van de 'Volhouwer', waarbij een aan de giek opgehangen lamp de 'bollestal' verlicht.

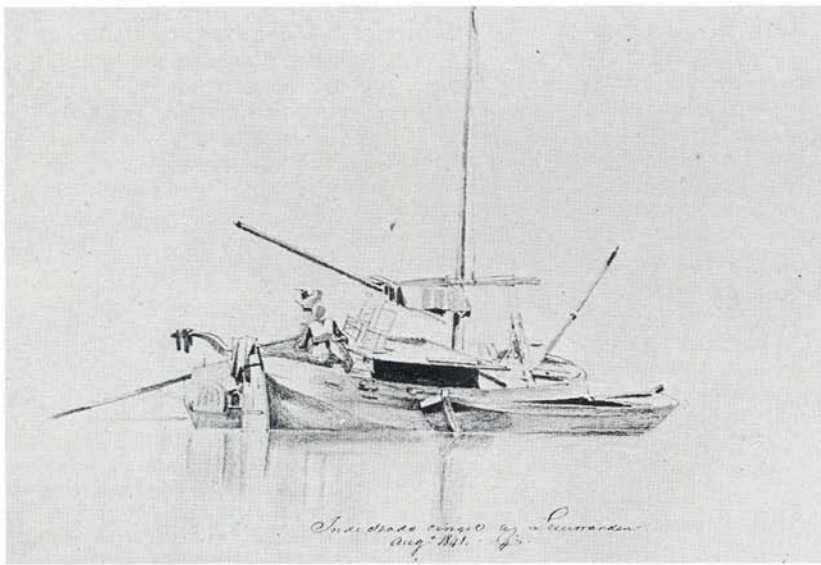
Dat de 'Volhouwer' inderdaad op Sneeker Hardzeildag Sneek aandeed valt af te leiden uit een andere tekening van Van Loon, aanwezig in de collectie te Amsterdam. Deze tekening, eveneens gedateerd

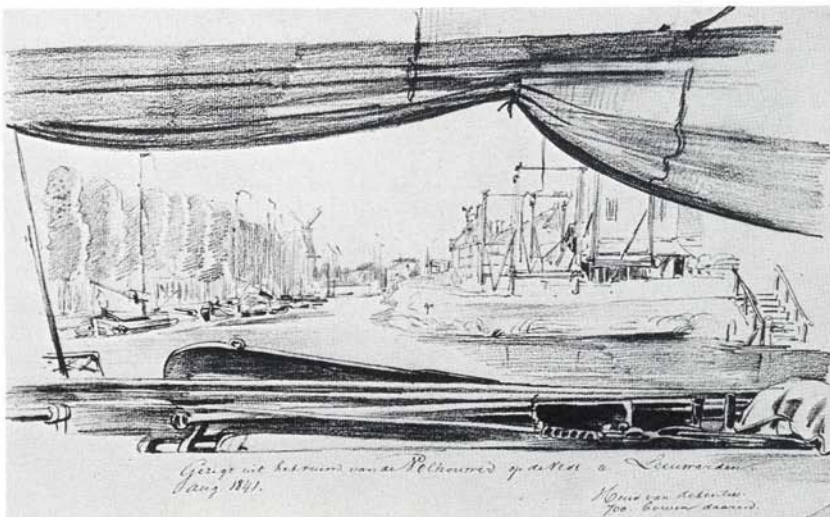
augustus 1841, geeft een roerige danspartij in een herberg weer, waarbij de muzikanten op een tafel tronen. Er wordt hevig bij gezoend en gevreesd. Onderschrift: 'Sneeker Kermtijd'.

Genoemde Stichting kan uit dezelfde reisperiode nog bogen op een tekening van de St. Jacobstraat te Leeuwarden en de voorstelling van een Fries boerengezin, vredig om een tafel met koffiekannetjes gezeten. Het onderschrift luidt: 'Aan de Galama Dammen Vriesland. Augustus 1841'. De Van Loon Stichting kan bovendien bogen op een tekening van de St. Jacobsstraat te Leeuwarden met de inmiddels afgebroken St. Jacobs-toren, ook weer uit dezelfde periode. Zeer verrast waren wij echter in Amsterdam tevens een fraaie tekening van de 'Volhouwer' te ontdekken, met gestreken zeilen aan de wallekant gemeerd.

Blijkens het onderschrift werd de tekening gemaakt nabij Lemmer: 'De Volhouwer in eene sloot bij de Brekken bij de Lemmer in Vriesland'. Deze tekening is evenwel gedateerd 1840 – mocht het geen vergissing zijn dan zou Pieter van Loon ook vóór het jaar 1841 al eens Friesland hebben bevaaren, hetgeen wij wagen te betwijfelen. Voor het overige kan men zich aan de hand van deze laatste tekening een goede indruk vormen van de 'Volhouwer'. Het lijkt nog het meeste op een vrij slank gebouwde boeier doch zij bezat een roef onder de achterplecht en geen opgebouwde kajuit midscheeps terwijl de zwaarden smaller zijn dan die van een Friese boeier. Ook de naam doet niet Fries aan maar eerder Noord-Hollands. Wellicht had de 'Volhouwer' Amsterdam als thuishaven en was zij voor de pleziervaart bestemd. In ieder geval moet het een bijzonder sierlijk schip zijn geweest, dat men gaarne nog eens voor ogen had gehad!

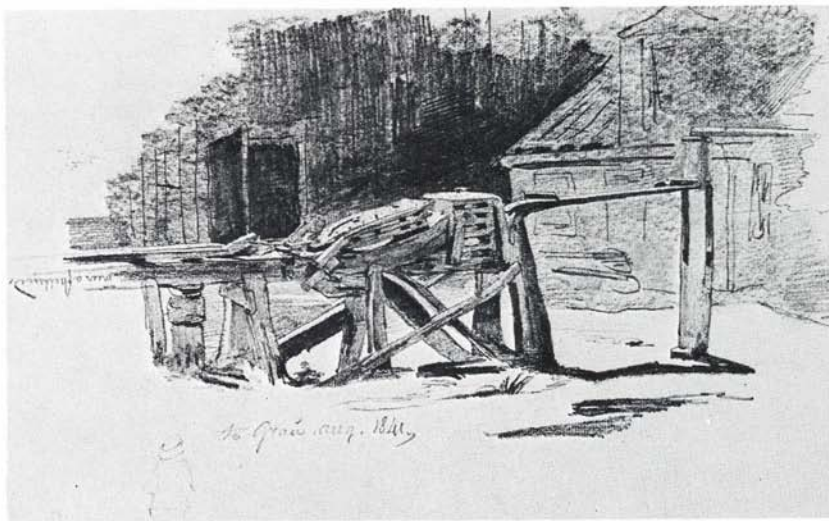
'In de Stads cingel te Leeuwarden. Aug. 1841'. Naar een tekening van Pieter van Loon. Aankoop 1973.

'Gezigt uit het ruim van de Volhouwer op de Vest te Leeuwarden. Aug. 1841. Huis van detentie. 700 boeven daarin'. Naar een tekening van Pieter van Loon. Aankoop 1973.

'Te Grou. Aug. 1841'. Naar een tekening van Pieter van Loon. Aankoop 1973.

'Sneeker Kermistijd. Augustus 1841'. Naar een tekening van Pieter van Loon, in het bezit van de Stichting Van Loon te Amsterdam.

'Aan de Galama Dammen in Vriesland. Augustus 1841'. Naar een tekening van Pieter van Loon, in het bezit van de Stichting Van Loon te Amsterdam.